

Statistics Sweden

Statistiska centralbyrån

Betalningsbalansen

Tredje kvartalet 2010

Betalningsbalansen

Tredje kvartalet 2010

Statistiska centralbyrån
2010

Balance of Payments. Third quarter 2010

Statistics Sweden
2010

Producent
Producer Statistiska centralbyrån, enheten för betalningsbalans och finansmarknadsstatistik
Statistics Sweden, Balance of Payments and Financial Markets
Box 24300
SE-115 81 Stockholm
+46 8 506 940 00

Förfrågningar
Inquiries Lizette Appelberg, +46 8 506 944 04
lizette.appelberg@scb.se
Jon Smedsaas, +46 8 506 947 08
jon.smedsaas@scb.se

Det är tillåtet att kopiera och på annat sätt mångfaldiga innehållet i denna publikation. Om du citerar, var god uppge källan på följande sätt:
Källa: SCB, *Betalningsbalansen. Tredje kvartalet 2010.*

It is permitted to copy and reproduce the contents in this publication.
When quoting, please state the source as follows:
Source: Statistics Sweden, *Balance of Payments. Third quarter 2010.*

Omslag/Cover: Ateljén, SCB

URN:NBN:SE:SCB-2010-FM04BR1004_pdf (pdf)

Denna publikation är endast tillgänglig på www.scb.se.

This publication will only be published on www.scb.se.

Förord

Betalningsbalansen sammanställs och publiceras sedan september 2007 av Statistiska centralbyrån på uppdrag av Sveriges riksbank.

Betalningsbalansen är en sammanställning av Sveriges reala och finansiella transaktioner med omvärlden och delas in i bytesbalansen, kapitalbalansen och den finansiella balansen.

Denna rapport omfattar utfallet av tredje kvartalet 2010.

Statistiska centralbyrån, december 2010

Folke Carlsson

Christina Ekblom

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	7
Betalningsbalansen tredje kvartalet 2010	8
Bytesbalansen	8
Utrikeshandel med varor och tjänster	8
Faktorinkomster.....	10
Finansiell balans	12
Direkta investeringar	12
Portföljinvesteringar	13
Övriga investeringar	14
Vad är betalningsbalansen?.....	15
En härledning av betalningsbalansen	15
Sambandet med utlandsställningen	17

Sammanfattning

Betalningsbalansen för tredje kvartalet 2010 visar något försämrad bytesbalans. Handelsbalansen minskade och resulterade i ett kapitalinflöde på 18,0 miljarder kronor samtidigt som tjänstebalansen i stort sett var oförändrad. Bankernas minskade upplåning i utlandet resulterade i utflöden i den finansiella balansen.

För det andra kvartalet i rad fortsatte överskottet i bytesbalansen att försämrats och uppgick till 50,3 miljarder kronor. Handelsbalansen uppgick till 18,0 miljarder kronor vilket är en klar minskning jämfört med föregående period. Efter konjunkturedgången 2009 ökar nu handeln igen och under året har såväl importen som exporten av varor stigit. Kronans förstärkning har dock dragit ned exporten under kvartalet vilket ger en svagare handelsbalans. Tjänstehandeln var dock relativt oförändrad.

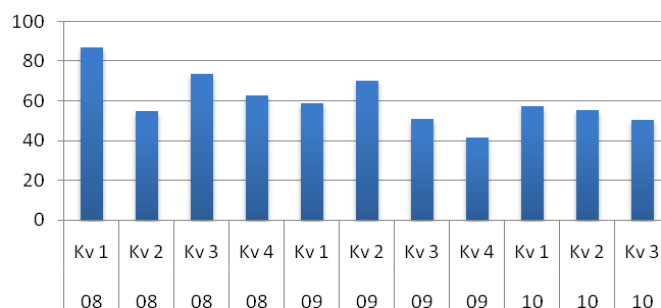
Den finansiella balansen gav under kvartalet ett nettoutflöde på 60,8 miljarder kronor. Svenska bankers minskade upplåning i utlandet låg bakom ett nettoutflöde på 87,3 miljarder i posten övriga investeringar. Även svenska investerares köp av utländska värdepapper genererade utflöden av kapital. Antalet gränsöverskridande företagsförvärv har varit få under kvartalet, vilket bidrar till det låga nettoutflödet på 1,5 miljarder kronor i direkta investeringar.

Betaldningsbalansen tredje kvartalet 2010

Betaldningsbalansen för tredje kvartalet 2010 visade ett överskott i bytesbalansen på 50,3 miljarder kronor och ett underskott på 60,8 miljarder kronor i den finansiella balansen. Kapitalbalansen uppvisade liksom tidigare ett negativt resultat.

Bytesbalansen

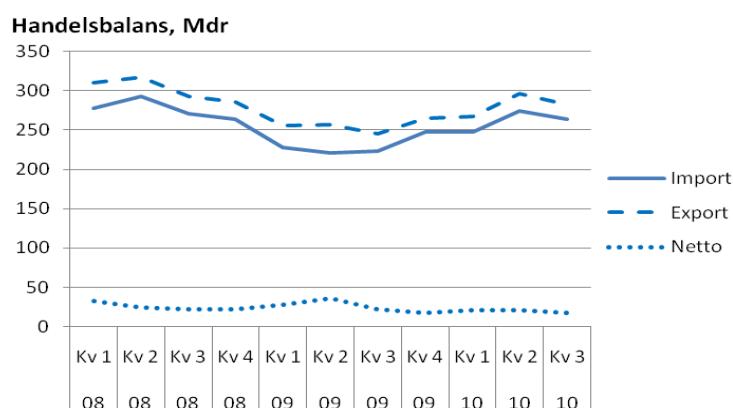
Bytesbalans, netto Mdr (se tabell A)

Bytesbalansen resulterade i ett överskott om 50,3 miljarder netto för det tredje kvartalet vilket är en försämring på 5 miljarder kronor från föregående kvartal. Handeln med varor och tjänster stod för en betydande del av detta överskott och gav under kvartalet ett kapitalinflöde på 49,2 miljarder kronor.

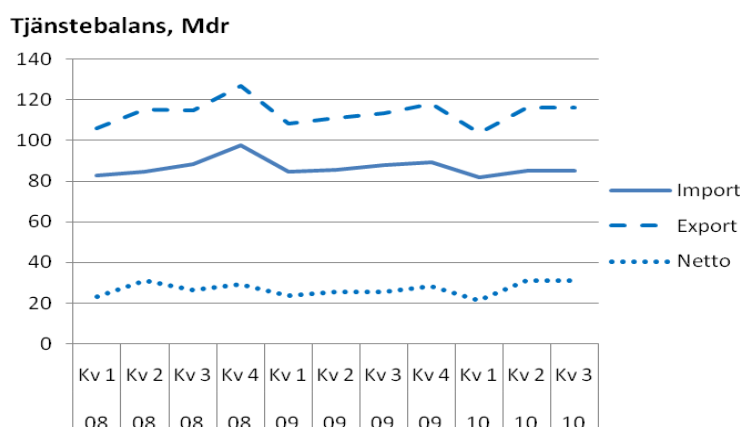
Utrikeshandel med varor och tjänster

Efter den kraftiga konjunktunedgången under 2009 har nu världshandeln åter börjat ta fart. Den ökade efterfrågan återspeglas också i den svenska exporten som har återhämtat sig snabbt under 2010. Handeln med varor resulterade i ett kapitalinflöde om 18,0 miljarder netto vilket dock är en försämring jämfört med samma kvartal föregående år. Utvecklingen förklaras av att importen av varor har vuxit snabbare än exporten. En faktor som starkt påverkar varuhandeln är den svenska kronans utveckling och under året har den stärkts med drygt 9 procent. Detta gör att svenska varor blir dyrare i utlandet och det kan därmed vara en förklaring till den svagare återhämtningen av svensk export jämfört med importen. Jämfört med föregående år ökade exporten med 16 procent och importen med 18 procent.

Handeln med tjänster är på en fortsatt hög nivå och uppgick detta kvartal till 31,2 miljarder. Sett till motsvarande kvartal föregående år är det en ökning med nästan 23 procent vilket beror på att exporten stärkts medan importen fallit tillbaka.

Ökningen från föregående år förklaras nästan helt av utvecklingen i posten övriga affärstjänster som ökade med nästan 9 miljarder. De övriga affärstjänsterna ökade även sett till föregående kvartal. Posten består bland annat av merchanting, juridiska tjänster och övriga företagstjänster. Merchantingmarginalen ökade stort, hela 34 procent. Importen av diverse affärs- och tekniska tjänster, såsom marknadsföring och forskning och utveckling, minskade med 12 procent och importen av dessa tjänsteslag likställdes därmed med exporten.

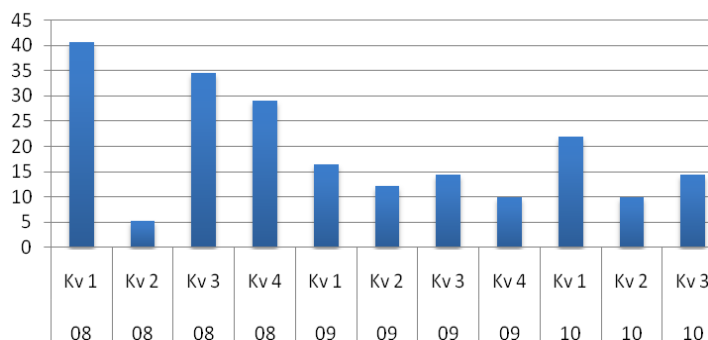

Posten resor är kraftigt säsongsbetonad och jämförelser görs bäst med motsvarande period föregående år. Exporten av resor består av utländska resenärers konsumtion vid resande i Sverige medan importen motsvarar svenskarnas utgifter vid resande utomlands. Såväl export som import ökade med 8 procent. Svenskarnas konsumtion utomlands överstiger fortfarande vad utländska resenärer konsumerar på resor i Sverige men sett över en längre period har dessa nivåer närmast sig varandra. Sammantaget gav det ett relativt litet underskott på posten resor, 2,0 miljarder.

Tjänsteexporten har blivit allt viktigare för Sveriges export och utgör numera ungefär en tredjedel av den totala exporten. Varor och tjänster har samtidigt blivit mer beroende av varandra där utnyttjandet av immateriella rättigheter exempelvis licenser och royaltyn är viktigt även för producerande industriföretag. Förvärv av immateriella rättigheter ingår däremot i aggregatet övrigt i Kapitalbalansen och resulterade detta kvartalet i ett ökat underskott som följde av en starkare import.

Faktorinkomster

Faktorinkomster, netto Mdr (se tabell E)

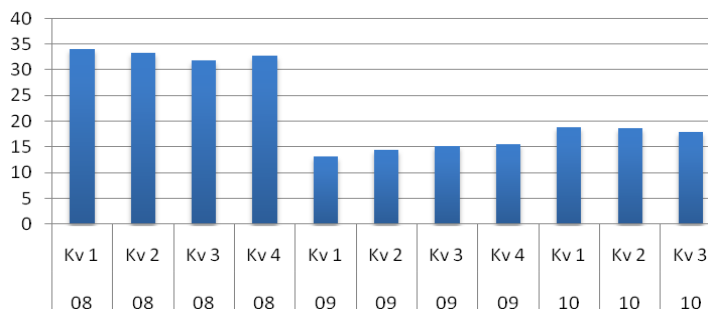

Faktorinkomsterna som utgörs av både löner och avkastning på investerat kapital resulterade i ett kapitalinflöde om 14,5 miljarder kronor vilket är i nivå med samma period föregående år. Posten *löner* gav ett nettoutflöde på 0,5 miljarder som också det var på samma nivå som 2009.

Kapitalavkastningen består i sin tur av avkastning på direkta investeringar, portföljinvesteringar samt övriga investeringar.

Avkastning direkta investeringar

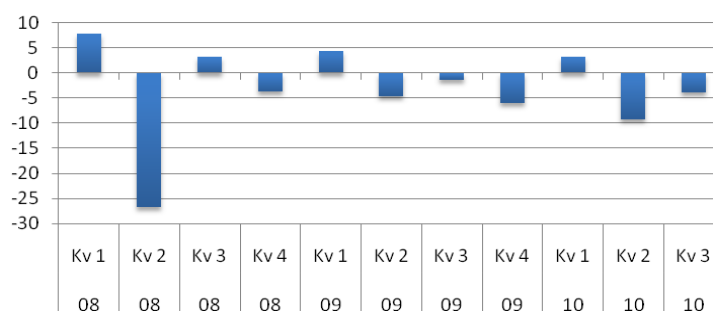
Avkastning direkta investeringar, netto Mdr (se tabell E)

Efter bolagens vinstras under lågkonjunkturen har resultaten nu börjat vända uppåt. Kapitalavkastningen för företag inom direktinvesteringsförhållanden som tidigare var preliminär för 2009 är ersatt med utfallet från den årliga undersökningen inom direktinvesteringar. Utfallet fördelas lika till de fyra kvartalen. Enligt skattningar stiger utdelningarna för 2010.

Avkastning portföljinvesteringar

Avkastning portföljinvesteringar, netto Mdr (se tabell E)

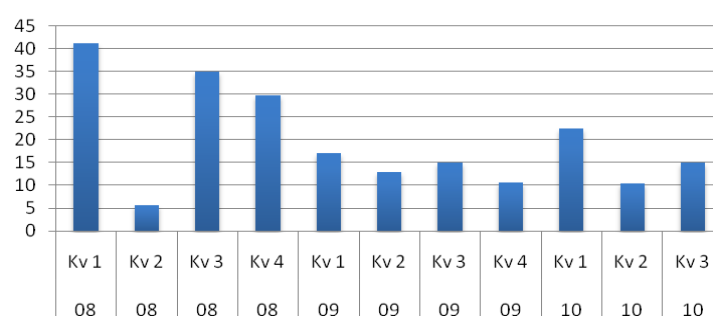

Avkastning på portföljinvesteringar gav ett utflöde på 3,9 miljarder kronor under det tredje kvartalet. Under samma kvartal 2009 uppgick avkastningen till 1,4 miljarder kronor. Låga räntor på den internationella kapitalmarknaden gav lägre avkastning på utländska obligationer medan avkastningen på svenska obligationer istället steg sett till förra året. Detta beror till stor del på att den långa upplåningen har ökat något på bekostnad av den kortfristiga upplåningen som gått tillbaka. Avkastningen på svenska penningmarknadsinstrument minskade också till följd av detta.

Det var inga utdelningar på svenska aktier och fonder under kvartalet då den oftast sker under våren. Utdelningar på utländska aktier och fonder ökade jämfört med samma period förra året. En stor del av dessa är relaterat till fonderna vilket också återinvesteras.

Avkastning övriga investeringar

Avkastning övriga investeringar, netto Mdr (se tabell E)

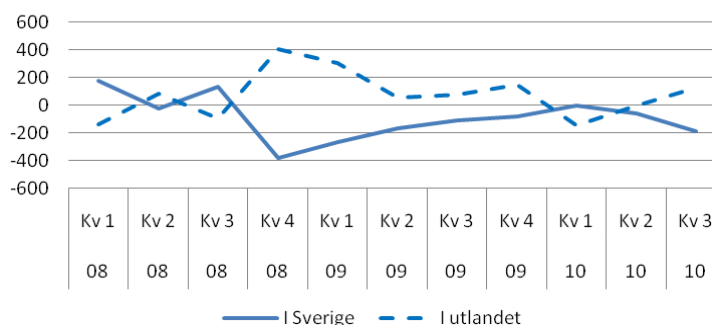
Avkastning på övriga investeringar gav upphov till ett kapitalinflöde på 0,9 miljarder kronor netto, vilket kan jämföras med ett nettoinflöde på 1,4 miljarder kronor under motsvarande period 2009.

Avkastning på övriga investeringar består av avkastning på lån och depositioner m.m. De största bidragen till posten är avkastning på sådana tillgångar respektive skulder som banker i Sverige har gentemot motparter i utlandet.

Räntan på lån till utlandet minskade relativt mycket jämfört med räntan på lånen från utlandet vilket bidrog till den lägre avkastningen. Minskningarna förklaras av företagens räntekostnader som ökade under kvartalet.

Finansiell balans

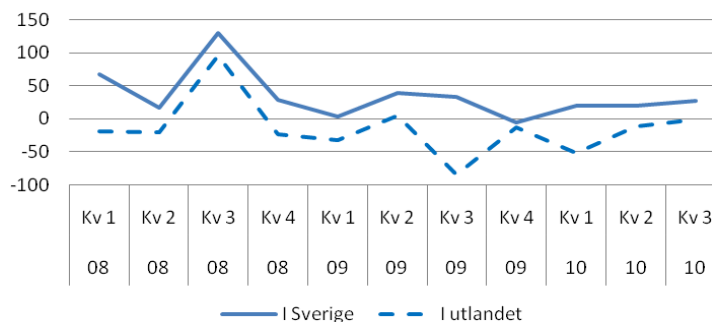
Finansiell balans, netto Mdr (se tabell G)

Den finansiella balansen resulterade i ett nettoutflöde på 60,8 miljarder kronor under det tredje kvartalet 2010. Detta är tredje kvartalet i följd där den finansiella balansen genererar relativt stora kapitalutflöden, totalt 275,7 miljarder under årets tre första kvartal. Framförallt är det övriga investeringar som bidrar till underskottet under kvartalet med ett nettoutflöde på 87,3 miljarder kronor. Portföljinvesteringar gav ett underskott på 9,6 miljarder kronor medan valutareserven genererade inflöden på 32,8 miljarder kronor.

Direkta investeringar

Direkta investeringar, netto Mdr (se tabell G)

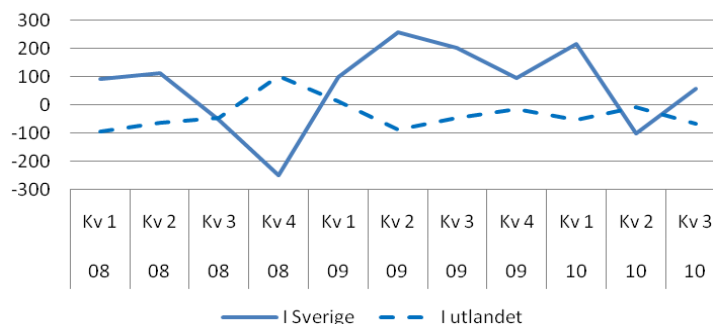

Direkta investeringar gav ett nettoutflöde på 1,5 miljarder kronor under kvartalet. I likhet med första halvåret 2010 har aktiviteten inom direkta investeringar sett till bruttonivå varit relativt låg. Svenska direktinvesteringar i utlandet gav ett nettoutflöde på 29,1 miljarder kronor. Utflödet förklaras huvudsakligen av posten återinvesterade vinstmedel. De utländska direktinvesteringarna i Sverige gav ett nettoinflöde på 27,6 miljarder kronor under kvartalet. Även i detta fall förklaras flödet huvudsakligen av återinvesterade vinstmedel.

Antalet avslutade gränsöverskridande företagsförvärv respektive koncernomstruktureringar av betydande storlek har varit relativt få under det tredje kvartalet. Den löpande finansieringsverksamheten, avseende koncerninterna fordringar respektive skulder, det vill säga posten lån, resulterade i ett nettoinflöde om 10,6 miljarder kronor.

Portföljinvesteringar

Portföljinvesteringar, netto Mdr (se tabell G)

Gränsöverskridande portföljinvesteringar gav under årets tredje kvartal ett utflöde på 9,6 miljarder kronor netto. Utflödet förklaras främst av ett fortsatt svenskt intresse för utländska värdepapper. Svenska investerare nettköpte utländska obligationer och penningmarknadsinstrument för 46,4 miljarder kronor. Majoriteten av detta utflöde var köp i tyska obligationer. Värt att notera är även att svenska investerare nettosålde italienska, brittiska och irländska obligationer.

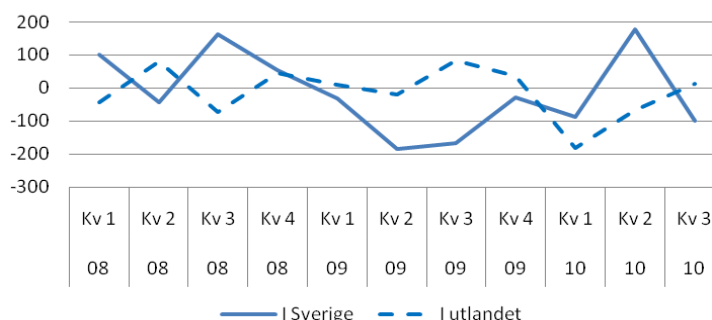
Stora placeringar gjordes även i utländska aktier och fonder, 21,8 miljarder kronor. Framför allt var det brittiska aktier och fonder som tilldrog sig störst intresse.

Utländska portföljinvesteringar i Sverige gav under kvartalet upphov till nettoinflöden på 58,6 miljarder kronor. Framförallt är det de svenska bankernas emissioner i utlandet som ligger bakom nettoinflödet.

Handel med svenska aktier och fonder genererade inflöden under kvartalet, på sammanlagt 5,8 miljarder kronor. Svenska bankaktier rönste störst intresse bland utländska placerare.

Övriga investeringar

Övriga investeringar, netto Mdr (se tabell G)

Övriga investeringar gav upphov till ett nettoutflöde på 87,3 miljarder kronor under det tredje kvartalet 2010. Hittills under året har övriga investeringar gett ett nettoutflöde på 244,1 miljarder kronor vilket är i paritet med föregående år. Bakom utflödet ligger Riksbankens och bankernas minskade upplåning i utlandet. Även de icke-finansiella företagen minskade sin upplåning i utlandet samtidigt som de ökade sina depositioner under kvartalet.

Lån med mera till utlandet visade ett nettoinflöde på 13,0 miljarder kronor och motsvarande utländska investeringar i Sverige ett nettoutflöde på 100,4 miljarder kronor.

Värdet av övriga investeringar varierar kraftigt från kvartal till kvartal och det är ofta kortfristiga kapitalrörelser mellan banker i Sverige och motparter i utlandet som skapar variationerna. Övriga investeringar omfattar bland annat in- och upplåning, utlåning, depositioner och repor till och från utlandet.

Vad är betalningsbalansen?

Betalningsbalansen produceras och sammanställs sedan september 2007 av Statistiska centralbyrån på uppdrag av Sveriges riksbank.

I en sluten ekonomi bestäms nivån på investeringarna av det samlade sparandet i ekonomin. Detta innebär att om sparandet av någon anledning minskar blir följden att även investeringarna minskar. I en öppen ekonomi är sambandet mellan sparande och investeringar inte lika tydligt eftersom globala finansiella marknader gör att internationellt kapital enkelt kan flöda mellan länder. Betalningsbalansen innehåller information om dessa flöden. Det är helt enkelt en sammanställning av ett lands reala och finansiella transaktioner med omvärlden.

Betalningsbalansen kan delas in i:

- Bytesbalansen, som visar handel i varor och tjänster, löner, avkastning på finansiella tillgångar och skulder, samt löpande transfereringar såsom t.ex. EU-bidrag och avgifter.
- Kapitalbalansen, som dels omfattar EU-bidrag och U-bistånd för reala investeringar och dels köp och försäljning av rättigheter, såsom t.ex. patent.
- Den finansiella balansen, som delas in i direkta investeringar, portföljinvesteringar, finansiella derivat, övriga investeringar och valutareserven. Den finansiella balansen visar förändringar i finansiella tillgångar och skulder gentemot omvärlden.

En härledning av betalningsbalansen

Ett lands bruttonationalprodukt, BNP_t , är det samlade värdet på de varor och tjänster som produceras i landet under ett visst år t . Produktionen används till att tillfredsställa antingen den inhemska efterfrågan i form av hushållens konsumtion, C_t , privata investeringar, I_t , och offentliga utgifter, G_t , eller till att levereras utomlands i form av export av varor och tjänster, X_t . Den inhemska efterfrågan kan även tillgodoses av import av varor och tjänster, M_t . Den s.k. nationella inkomstidentiteten visar att ett lands produktion under ett enskilt år är lika med summan av den inhemska efterfrågan ($C_t + I_t + G_t$) och nettoförsäljningen av varor och tjänster till övriga världen ($X_t - M_t$):

$$BNP_t = C_t + I_t + G_t + X_t - M_t.^1 \quad (1)$$

Genom att addera de s.k. nettofaktorinkomsterna, F_t , d.v.s. svenska faktorinkomster intjänade utomlands (svenska löntagares ersättning utomlands samt avkastningen på svenskt kapital utomlands) minus utländska faktor-

¹ Denna relation kallas för en identitet eftersom den definitionsmässigt måste vara uppfylld i varje enskild tidsperiod.

inkomster intjänade i Sverige (utländska löntagares ersättning i Sverige samt avkastningen på utländskt kapital i Sverige) kan (1) skrivas om i termer av den s.k. bruttonationalinkomsten, BNI_t :²

$$BNI_t = C_t + I_t + G_t + X_t - M_t + F_t. \quad (2)$$

En omskrivning av (2) ger:

$$BNI_t - C_t - G_t = S_t = I_t + X_t - M_t + F_t, \quad (3)$$

där S_t avser det samlade nationella sparandet i ekonomin. Det nationella sparandet utgörs av den konsoliderade offentliga sektorns sparande, $T_t - G_t$, där T_t är skatteintäkten, och hushållens sparande, $BNI_t - T_t - C_t$.³

Enligt (3) gäller:

$$S_t - I_t = X_t - M_t + F_t. \quad (4)$$

Differensen mellan S_t och I_t kallas ofta för nettoinvesteringarna gentemot utlandet och differensen mellan X_t och M_t kallas för handelsbalansen.

$X_t - M_t + F_t$ är bytesbalansen. Ekvation (4) visar därmed att det finns ett enkelt samband mellan nettoinvesteringarna och handelsbalansen. För en given nettofaktorinkomst kommer alltid förändringar i differensen mellan S_t och I_t att följas av motsvarande förändringar i differensen mellan X_t och M_t . Ekvation (4) visar också att det inte går att på kort sikt reducera ett underskott i handelsbalansen utan att samtidigt öka det nationella sparandet eller minska de inhemska investeringarna.⁴ Det är även intressant att notera att ekvation (4) innebär att om hushållens sparande är lika stort som de inhemska investeringarna, kommer den offentliga sektorns sparande utvecklas ungefär som nettoexporten över tiden.⁵

På samma sätt som det nationella sparandet kan delas upp i den konsoliderade offentliga sektorns sparande och hushållens sparande kan de inhemska investeringarna delas upp i den offentliga sektorns investeringar och privata investeringar. Denna uppdelning ger vid handen att om den offentliga sektorns investeringar överstiger denna sektors sparande, och om detta inte fullt ut motverkas av ett sparandeöverskott i den privata sektorn, måste detta per definition motsvaras av ett underskott i bytesbalansen. Ett växande underskott i bytesbalansen kan därigenom vara ett tecken bland andra på att statens utgifter är högre än inkomsterna.

Genom att kombinera den nationella inkomstidentiteten (1) med den nationella budgetrestriktionen kan betalningsbalansen härledas. Enligt budgetrestriktionen är landets samlade utgifter i varje tidsperiod begränsade av inkomsten i samma period och landets möjligheter att låna:

² Dessa faktorinkomster kallas numera ofta för primära inkomster. Nettofaktorinkomsterna består av löner, kapitalavkastning och löpande transfereringar.

³ Detta innebär alltså att det nationella sparandet är identiskt med summan av den offentliga sektorns sparande och hushållens sparande.

⁴ Nettofaktorinkomsterna antas vara konstanta på kort sikt.

⁵ Denna relation innebär i själva verket att den offentliga sektorns budgetbalans under vissa tidsperioder kommer att samvariera med handelsbalansen.

$$BNP_t + r_t A_t = C_t + I_t + G_t + (A_{t+1} - A_t). \quad (6)$$

där A_t är nettotillgångarna gentemot utlandet i period t och $r_t A_t$ är räntekostnaden på dessa tillgångar. Nettotillgångarna består i sin tur av kapitalbalansen och den finansiella balansen. Från (1) och (6) erhålles enkelt betalningsbalansen:

$$X_t - M_t + F_t = -(A_t - A_{t+1}). \quad (7)$$

Vänsterledet i betalningsbalansen (7) är, som tidigare har nämnts, bytesbalansen som består av summan av handelsbalansen och nettofaktorinkomsterna. Termen $(A_t - A_{t+1})$ i högerledet visar hur nettotillgångarna gentemot utlandet förändras över tiden. Notera att om svenskar nettoköper utländska tillgångar så uppvisar kapitalbalansen och den finansiella balansen ett nettounderskott, d.v.s. $A_t - A_{t+1} < 0$. Ekvation (7) innebär således att summan av bytesbalansen, kapitalbalansen och den finansiella balansen alltid är identiskt lika med noll.⁶

Sambandet med utlandsställningen

Eftersom den finansiella balansen mäter nettoutlåningen gentemot omvärlden kommer en förändring i bytesbalansens saldo – per definition – alltid att motsvaras av en likartad förändring i nettoanspråken gentemot omvärlden. Ett bytesbalansöverskott motsvaras således av en ökning av nettofordringarna – privata eller offentliga – gentemot omvärlden. Överskottet kan även återspeglas i en ökning av valutareserven eftersom valuta-reservstransaktionerna ingår i den finansiella balansen. Ett underskott i bytesbalansen innebär istället att nettoförvärven från omvärlden måste betalas antingen genom avveckling av utländska tillgångar eller genom en ökning av skulderna till utlandet.

Detta innebär att om t.ex. Sverige köper mer tillgångar utomlands än vad som säljs till utlandet (detta är detsamma som att säga att nettot av den finansiella balansen är mindre än noll) måste Sverige samtidigt sälja mer varor och tjänster till utlandet än vad som köps från utlandet. De samlade betalningarna ut ur ett land måste helt enkelt motsvara det samlade betalningsinflödet.

Utlandsställningen visar ett lands totala nettoskuldsättning och redovisas i form av stockuppgifter över samtliga inhemska sektors tillgångar och skulder gentemot omvärlden. Nettot av tillgångarna och skulderna är således ett mått på ett lands förmögenhet gentemot omvärlden. Stockuppgifterna redovisas till marknadsvärde och delas precis som den finansiella balansen in i direkta investeringar, portföljinvesteringar, finansiella derivat, övrigt kapital och valutareserven.⁷

⁶ Eftersom en rad olika källor används för att mäta posterna i betalningsbalansen uppstår såväl mätfel som periodiseringsfel och därför ingår också en residual i form av en restpost.

⁷ I vissa fall används det bokförda värdet istället för marknadsvärdet p.g.a. att underlaget för beräkning av marknadsvärdet är otillräckligt.

Sambandet mellan utlandsställningen och de transaktioner som ingår i betalningsbalansen illustreras i figuren nedan. Förändringar i nettoställningen gentemot omvärlden beror både på genomförda transaktioner som registreras i den finansiella balansen och på förändringar i växelkurser och tillgångspriser. Dessutom kan stockarna påverkas av t.ex. nedskrivningar av fordringar (ett exempel på övriga korrigeringar i figuren). Om bytesbalansen under en längre period uppvisar under- eller överskott medför detta en uppbyggnad av antingen en nettoskuld eller en nettotillgång.

Förändringar av utlandsställningen beroende på					
Ingående balans	Transaktioner	Prisförändringar	Valutakursförändringar	Övriga korrigeringar	Utgående balans

